

*Böyümək şərt deyil. Şəxsiyyət kimi formalaşmaq şərtidir.*

(İnsanın özünüdərk fəlsəfesindən)

**Şakir Rəfi oğlu Həsənov.** Bu şəxs məmləkətimizdə yaxşı mühəndis, bacarıqlı rəhbər, iş adamı kimi tanınırdı. Çünki bu insanın yaratdığı və rəhbərlik etdiyi "Az. Termoizol" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ölkəmizə inşaat və quraşdırma sahəsində dünya səviyyəli "Sokrat" mükafatı, Avropa ölkələrindən bir çox "Qızıl" medallar, diplomlar gətirmişdi. Azərbaycanın "Tərəqqi" medalı və "Əmək" ordeni kimi yüksək mükafatları, diplomları ilə təltif olunmuşdu.

Şakir Həsənov anadan olduğu 230 mindən çox əhalisi olan Masallı rayonunun və 52 ildir ki, yaşadığı 500 mindən çox ayrı-ayrı millətlərin nümayəndələrinin məskunlaşdığı Sumqayıt şəhərinin sayılıb-seçilən və üzddə olan hörmətli ağsaqqallarından biri idi. Eləcə də məmləkətimizin demək olar ki, bütün bölgələrində böyük hörmətlə qarşılanan ziyalı, iş adamı, təfəkkürə malik müdrik şəxsiyyət idi.

O, hələ 10 yaşında, artıq Masallı əhalisinin sevimlisi idi. Bunun da çox maraqlı tarixçəsi vardı. Həmin vaxtı, yəni 65 il bundan qabaq, Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının kollektivi Məhərrəm Əlizadənin librettosu və Ağası Məşədibəyovun bəstəkarlığı ilə, rejissor Niyaz Şərifovun quruluş verdiyi "Toy kimindir?" tamaşasıyla Cənub bölgəsinə qastrol səfərinə gəlirdi. O vaxtlar bu tamaşa çox məşhur idi. Bu tamaşada o vaxtlar 10 yaşlı Tapdıq teatrın aparıcı aktyorlarından biri olan, çox istedadlı aktyor Məmmədədiq Nuriyevin oğlu və sonralar Xalq artisti olan Yaşar Nuriyev oynamışdı. Həmin vaxtı Yaşar xəstə olduğundan tamaşanın yaradıcıları fikirləşiblər ki, bu epizodik rola eləcə Cənub bölgəsindən bir istedadlı uşaq tapıb onunla məşq edərlər və o da bu rolu oynayar. Teatrın kollektivi həmin vaxtı Masallı mehmanxanasında yerləşiblər. Qastrolun başlamasına da iki gün qalmış gəliblərmiş ki, gərsünlər biletlər necə satılır və Tapdıq roluna aktyor tapınırlar. Onunla məşq ələsinlər. Onlar Tapdıq roluna ilə bağlı öz fikirlərini rayon rəhbərliyinə bildirdilər. O vaxtı məktəblərdən 20 nəfər istedadlı uşaqları seçib, mehmanxanaya gətiriblər. Quruluşçu rejissor Niyaz Şərifov, bəstəkar Ağası Məşədibəyov, Xalq artistləri Lütvəli Abdullayev və Bəşir Səfəroğlu bu uşaqlarla söhbət edəyəblər. Onların arasından Tapdıq rolunu oynamağa qadir ən diribəsi, çeviki, cəldi, yaxşı diksiyası, aydın fikirlər ifadə edəyən Şakir Həsənovu seçiblər. İki gün onunla məşq edəblər və Şakir Həsənovun oyununu onların xoşuna gəlib. Beləliklə, Şakir Həsənov 40 gün onlarla birlikdə Cənub bölgəsinin bütün rayonlarında qastrol səfərinə olub. Müqəddir aktyorlar Nəsisə Zeynalova, Lütvəli Abdullayev və Bəşir Səfəroğlu deyirlərmiş ki, Şakir bu rolu heç də Yaşar Nuriyevdən pis oynamır. Cənub bölgəsindəki tamaşaçılar biləndə ki, belə məşhur aktyorlarla birlikdə tamaşada Tapdıq rolunu oynayan Masallıdandır, onu daha sürəklilə alışıqla qarşılayırmışlar...

Kollektiv qastrolu başa vurandan sonra Şakir Həsənovu da özəlilə Bakıya getirmək istəyəblər. Şakir Bakıda həm məktəbdə oxuyacaqdı və həm də teatrın tamaşalarında uşaq rollarında oynayacaqdı. Amma Şakirin atası, o vaxtlar Cənub bölgəsinin sayılıb-seçilən ziyalılarından biri, bu bölgədə təhsilin inkişafında əvəzsiz xidmətləri olan Mirzə Rəfi müəllim və anası, Cənubda ən ağır səyidlər nəslindən olan Mir Xatun xanım, Şakirin Bakıya getməsinə razılıq vermirilər. Çünki həmin vaxtı onların Bakıda heç bir qohumları, sınırsı yox idi.

Tapdıq rolu ilə Şakir Həsənov Masallıda çox məşhurlaşır. Hamı ona "balaca artist" deyə müraciət edirdi. O vaxtı Masallı Mədəniyyət evində olan Xalq Teatrı da Şakiri öz kollektivlərinə dəvət edir və ona ta-

# Eldən gedən Şəxsiyyət

(Elegiya)



maşalarda uşaq rolları verirdilər. Eləcə də Masallıda keçirilən mədəni-kültüvi tədbirlərdə Şakir Həsənov öz sinif yoldaşı, elə onun kimi istedadlı olan Bəhram Bəhramovla kiçik duet səhnəcikləri oynamaqla, tamaşaçılar tərəfindən maraqla qarşılanırdılar. Şakir teatr kollektivində məşğul olmaqla yanaşı, Masallı Pionerlər evində də tar sinifinə gedir və onun gələcəkdə yaxşı musiqiçi olacağına da hamı inanırdı...

**Şakir Həsənov orta məktəbi bitirdəndən sonra böyük qardaşı, vaxtsiz dünyasını dəyişən Şaiqin tövsiyəsilə Azərbaycan Dövlət Polixexnik İnstitutunun "İnşaat mühəndisləri" fakültəsinə daxil olur. Ailələri böyük olduğuna və atasına kömək etmək məqsədilə qiyabi söhbədə təhsil almaqla Masallıda qalır. Elə bu vaxtı onun Masallı Mədəniyyət evinə bədii rəhbər təyin edirlər. O, burada çoxlu kollektivlər yaradır. Ən əsası isə, Şakir Həsənov kimi çox istedadlı insan olan Adil Səfərovlə birlikdə Miniatur Teatrını yaradırlar. Hər ikisi həm rollarda oynayır, həm də tamaşalara quruluş veriridirlər. Bax, bizim- Əməkdar artist, mərhum Baloğan Əşrəfovla mənim Şakir Həsənovla ilk tanışlığımız da həmin vaxtlardan başladı. Baloğan və mən ilk dəfə olaraq həmin kollektivdə çıxış etməyə başladığımızda Şakir Həsənov ilk müəllimlərimiz də Adil Səfərov və Şakir Həsənov oldular.**

1966-cı ildə Şakir Həsənov Mədəniyyət evinin direktoru təyin etdilər. Ondan sonra Şakir Rəfi oğlu Masallı mədəniyyəti üçün daha çox işlər görməyə başladı. Həmin 1960-70-ci illər Masallıda həqiqətən də intibah dövrü sayılırdı. Belə ki, ədəbiyyat, təhsil, incəsənət, teatr, idman sahələrində Masallı rayonu respublikada böyük uğurlar qazanırdı. Masallı rayon Mədəniyyət evinin kollektivləri Şakir Həsənovun rəhbərliyi ilə Cənub bölgəsinin bütün rayonlarında maraqlı proqramlarla çıxış edir və həmişə də sürəklilə alışıqla qarşılanırdılar. Şakir Həsənovun özünün çıxışı isə tamaşaçıların daha çox xoşuna gəlirdi. Həmin vaxtı respublikanın aparıcı səhnə ustaları - SSRİ Xalq artistləri İsmayıl Dağıstanlı, Zeynəb Xanlarova, Xalq artistləri Nəsisə Zeynalova, Barat Şəkinkaya, Rübəbə Muradova, Ağasadıq Gəraybəyli, Lütvəli Abdullayev, Bəşir Səfəroğlu, Həsənağa Salayev, Əlibabə Məmmədov, Həsənağa Turabov, Cənəli Əkbərov, Siyavuş Aslan, Hacibaba Bağirov, Yalçın Rza-zadə və başqaları tez-tez Masallıya qastrollara gəlir və həmişə də tamaşaçıları tərəfindən maraqla qarşılanırdılar. O vaxtlar Şakir Həsənov da rəhbərlik etdikləri Miniatur Teatrının kollektivi ilə onlarla birlikdə çıxış edirdi və bu kollektiv də maraqla qarşılanırdı.

Həmin vaxtlar Masallıda qastrola olan Naxçıvan Dövlət Musiqili-Dram Teatrının və Gəncə Dövlət Dram Teatrının kollektivləri, teatr sahəsində təhsili olmasa da onu yüksək əmək haqqı ilə öz teatrlarında işləməyə dəvət etsə də, Şakir Rəfi oğlu Masallı sevdiniyə görə həmin teatrlarda işləməyə getmədi. Amma 1970-ci ildə Masallıya raykom katibi işləməyə gələn birisi, Şakirin incəsənət sahəsində ali təhsili olmamasını bəhanə gətirib, onu Mədəniyyət evinin direktoru vəzifəsindən işdən çıxar-

tdı. Şakir Həsənov Mədəniyyət evində işlədiyi üç ildə, teatr, musiqi, ədəbiyyat sahəsində çoxlu istedadlı insanlar yetişdirmişdi. Sonradan onlar respublikamızın ən tanınan şəxslərindən oldular. Fəxri adlar aldılar. Hətta Şakir Həsənovun "şinclindən" çıxan insanlardan bəziləri müəllim, yazıçı, şair, həkim, hüquq işçisi, filologiya, pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor olsalar da teatr sənətinə həmişə maraqları oldu. Özlərini Şakir Həsənovun yetirməsi bildirdilər.

Şakir Həsənov həmin vaxtı Azərbaycan Dövlət Polixexnik İnstitutunun "İnşaat mühəndisliəri" fakültəsində təhsil alırdı. Ona olan bu haqsızlıqdan Şakir Rəfi oğlu küsüb, tarını da qoqluğuna vurub. gənclər şöhəri olan Sumqayıta gəl-



di. Burada ən ağır iş olan betonçu işinə düzəldi. Az bir vaxta onun savadını, təşkilatçılığını, ali məktəbdə təhsil aldığı görüb, onu iş icraçı, sahə rəisi, baş mühəndis təyin etdilər. Bu xidmətlərinə görə Şakir Rəfi oğlu Həsənov SSRİ-nin əlaçli Əməkdar mühəndisi, Sumqayıt şəhər Sovetinin deputatı oldu. Çoxlu Fəxri Fərmanlara layiq görüldü. Nijni Novqorod şəhərində "Yüksək vəzifəli kadrların hazırlanması" institutunda iki il təhsil aldı. Sonra Şakir Həsənovu Azərbaycan böyük Nazirlik olan "Xüsusitəkiquraşdırma" naziri Təlim Kazımovun əmrilə Sumqayıt "Termoizolyasiya" idarəsinə müdir təyin etdilər. Çox geridə qalan bu kollektiv Şakir Rəfi oğlu az bir vaxtda respublikada tanıtıldı. Müstəqillik illərində Şakir Həsənov bu təşkilatı özəlləşdirib, "Az. Termoizol" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti elədi. Bu kollektivlə çoxlu beynəlxalq səviyyəli layihələrin iştirakçısı oldu. Bakı-Tiflis-Ceyhan neft kəmərlərinin çəkilişində uğurla iştirak elədi. İmişlədə Şəkar zavodunun quruluşunda, Sumqayıtda və Bakıda çoxlu kimya və neftayırma zavodlarının əsaslı təmirində, Gəncə şəhərinin, Göygöl rayonunun quruluşunda, Sənəqçal terminalının, Qaradağ Sement zavodunun və başqa yüzlərlə müəssisələrin quruculuğunda "Az. Termoizol" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti böyük uğurla iştirak elədi. Eləcə də MDB ölkələrinin, Almaniyanın, İngiltərənin, İtaliyanın, İspaniyanın, Fransanın xarici təşkilatları ilə müştərek işlər gördülər. Bütün bu uğurlu işlərlə Şakir Həsənov məmləkətimizə baş uralığı gətirdi. Çoxlu mükafatlarla təltif olundu. Respublikada sayılıb-seçilən iş adamlarından biri oldu.

**Şakir Rəfi oğlu Həsənov mühəndis və kollektiv rəhbəri kimi nə qədər böyük uğurlara imza atsa da, amma onun daxilində, ürəyinin sarı simində teatrla bağlı bir nişgəl qaldı. Bu nişgəl bəhriyyənin sonuna qədər davam elədi...**

Mart ayının 26-da Şakir Həsənov son mənzilə yola salandı, Sumqayıt qəbiristanlığında torpağa tapşıranda bütün bu hadisələr bir kəno lenti kimi gəlib mənim gözürim qarşısından keçirdi və tez-tez də kövrəldirdim. Həmin gün təbiət də Şakir Həsənovun, belə gözəl insanın itgisinə göz yaş tökürdü. Çişgin yağış yağdı...

Mən Sumqayıt şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı, dəyərli ziyalı Zakir Fərəcova bütün ziyalılar və Şakirsevərlər adından öz təşək-

kürümü bildirirəm. O, Şakir Rəfi oğlunun dəfnini böyük izdihamla təşkil etmişdi. Axı Şakir Həsənov 50 ildən çox idi ki, bu şəhərdə yaşayırdı və Sumqayıtın quruculuğunda böyük işlər görmüşdü və şəhərin inkişafında əlindən gələni edirdi. Sumqayıta çoxlu xarici ölkələrdən özünün peşəkar işi ilə böyük mükafatlar gətirmişdi. Şakir Həsənov bu şəhərlə nəfəs alırdı. Hamı ona təkcə Şakir müəllim yox, həm də "Ağsaqqal", - deyə müraciət edirdi.

Şakir Həsənovun qəbri üstündə çıxış edən azadlıq mücahidi, demokratik fikirləri, müstəqillik aktına imza atanlardan biri olan Mir Mahmud bəy Mirəli oğlu çıxış edərkən dedi: "Mənim inkişafımda, bu mərtəbəyə gəlib çatmağımızda Sumqayıt şəhərinin çoxlu xeyirxah ağsaqqal kişilərinin xidməti çox olub. Onlardan bi-

rincilərindən biri də Şakir Həsənov idi. Mən ona bir dost, böyük qardaş kimi çox borcluyam. Belə kişilər indiki zamanda çox azdır. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin. O, həmişə mənim kimi yüzlərlə insanların qəlbində əbədi yaşayacaqdı".

Biz iyun ayının 15-də teatr sahəsində sevimli ilk müəllim Şakir Həsənovun 75 illik yubileyini qeyd etməyə hazırlaşırıq. Sumqayıt şəhər rəhbərliyi də bununla bağlı planlar fikirləşirdi. Taleyin hökmünə bax ki, biz 87 gündən sonra onun yubileyini keçirməyə hazırlaşdığımız vaxtda, mart ayının 26-da Şakir müəllimin son mənzilə yola saldıq. Ən maraqlısı isə odur ki, mən bu yazını mart ayının 27-də Beynəlxalq teatr günündə yazıram... Şakir Həsənovun ən çox sevdiyi günlərdən birində. Doğrudan da həyat maraqlıdır və bizim hələ də başa düşə bilmədiyimiz sirlərlə doludur... Ey gidi dünya... Heyf sızdən öziz dostum, böyük qardaşım, müəllimim, hamımızın Ağsaqqal kimi dərin məhəbbətlə sevdiniyən Şakir Rəfi oğlu Həsənov. Sizin bu dünyadan köçməyinizə hamı heyfilsənir. Ən çox heyfilsənənlərdən biri də Sumqayıt şəhərinin ağsaqqallarından biri, Prezidentin Fəxri təqaüdcüsü, Əməkdar mədəniyyət işçisi, çox maraqlı şair, dəyərli ziyalı Əşrəf Vəysəlidir. O, özünün ürək ağrısı ilə bu bir bənd şeiri yazıb mənə göndərdi və dedi ki, elegiyaya əlavə edim.

**Nə olsun gedənlər qayıtmır, gəlmir, Yaxşı deyirlər ki, yaxşılar ölmür. Harda məhəbbətə adını çəkənsən, Orda varlığını hiss edəcəksən.**

Mən də bu elegiyanı həmin şeirlə bitirirəm öziz müəllimim. Onu da vuruğulayım ki, sizin yeriniz həqiqətən də behiştəkdir. Dahi Siseron deyib ki, "ən böyük gözəllik təmiz vicdandır". Siz də təmiz vicdanınızla, xeyirxah əməllərinizlə uca zirvəyə qalxmışdınız. Uca zirvəniz, son mənziliniz qəbirstanda, yola kənarındadır. Buxan sonra sizin ruhunuz bura, bu müqəddəs yerə gələnləri görəcək və salamlayacaq. İnsanlar da sizi həmişə ziyarət edəcək. Hamı da bu sözləri deyəcək: "Allah sizə qəni-qəni rəhmət eləsin, Sumqayıtın sayılıb-seçilən ağsaqqallarından biri olan Şakir Rəfi oğlu Həsənov".

Ağalar IDRISOĞLU,  
Əməkdar incəsənət xadimi